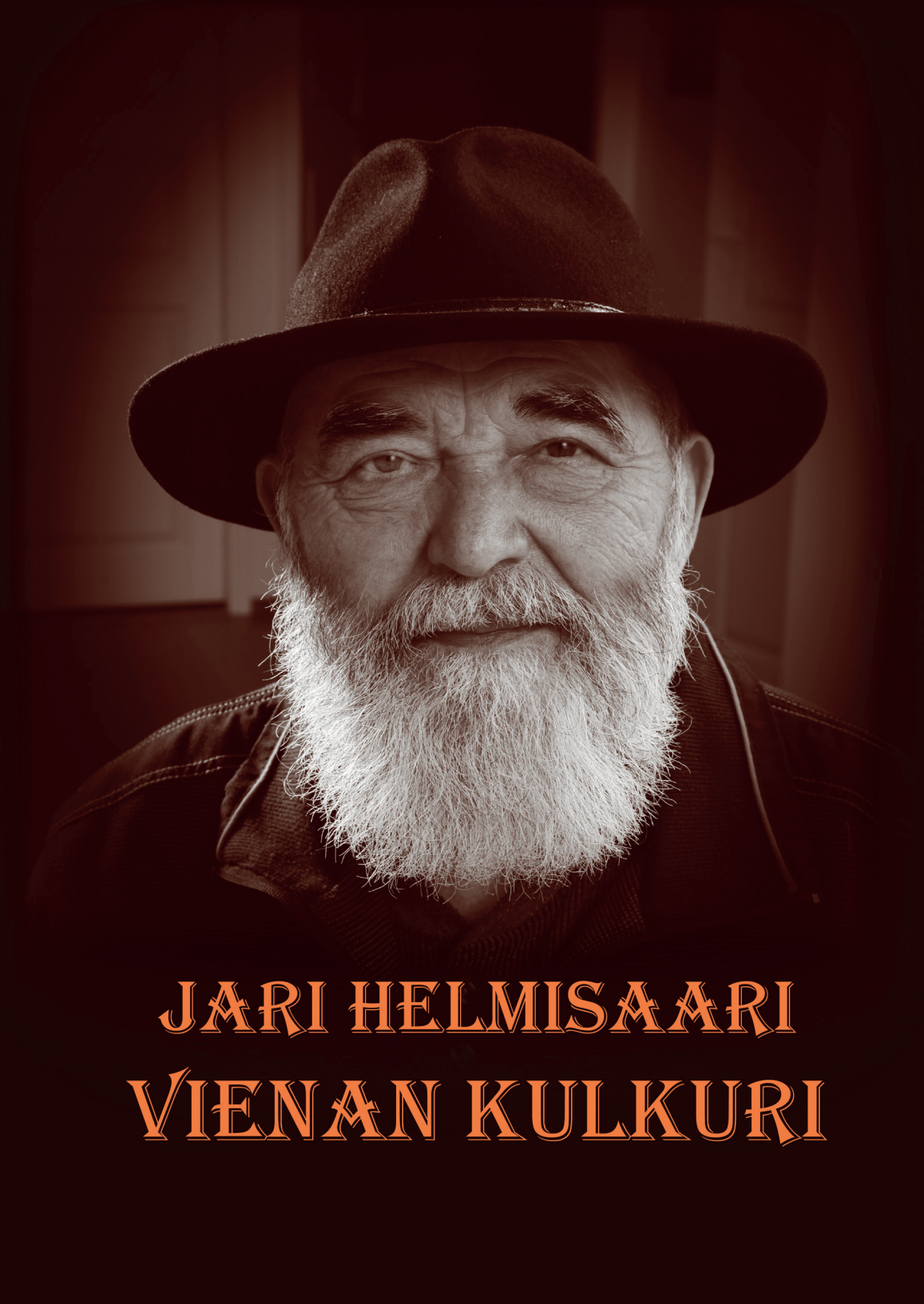

JARI HELMISAARI
VIENAN KULKURI

JARI HELMISÄÄRI
VIENÄN KULKURI

Kirjan musiikki cd-levy **JARI HELMISAARI VIENAN KULKURI**
tilataan veloituksetta osoitteesta: www.jarihelmisaari.fi

© 2019 Jari Helmisaari

Kansikuva: Liisa Siltanen SVLM, ARPS

Kannen suunnittelu: Suvi Tiensuu

Sisuksen taitto: Suvi Tiensuu / Kullervo Uhutsaari

Kustantaja: Bod - Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: Bod - Books on Demand, Nordstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-1811-7

SISÄLLYS

1	Rakennusmestari	9
2	Kyll se Mooses teki sitteki hyvän työn	15
3	Oiva Mäkelä.....	34
4	Puusepän pojat Karjalan laulumailla.....	49
5	Kalevalan alueen kartta Vienan Karjalassa.....	64
6	Lezpromhozin eli Uhtua osakeyhtiö	65
7	Elämä on sattumien summa	70
8	Neuvottelut Petroskoissa.....	73
9	Vaimoni opettajana päiväkodin lapsille	92
10	Olgan kamari	104
11	Rakkautta Vienan tähtien alla	108
12	Rakkautta Vienan tähtien alla osa 1.....	111
13	Kirkon ristimitta	114
14	Työmatka Kalevalaan.....	117
15	Vilpitön vitun ystävä	136
16	Urho Kekkosen salonkivaunu.....	141
17	Rakkautta Vienan tähtien alla osa 2.....	144
18	Kenelle kellot soivat	146
19	Rakkautta Vienan tähtien alla osa 3.....	152
20	Pyhän karitsan ritari.....	155
21	Ortodoksisen kirkon vihkiäiset	159
22	Rakkautta Vienan tähtien alla osa 4.....	166
23	Meeri Tuisku.....	169

24	Rakkautta Vienan tähtien alla osa 5	179
25	Ensimmäinen matkani Kalevalaan	182
26	Surullinen tarina	187
27	Rakkautta Vienan tähtien alla osa 6	193
28	Kalevalan lastenneuvola.....	196
29	Euroopan komission koulutushanke.....	203
30	Rakkautta Vienan tähtien alla osa 7	212
31	Erään miehen selviytymistarina	217
32	Kalevalan romani Ilja	225
33	Rakkautta Vienan tähtien alla osa 8	231
34	Palkkarahojen haku Kemistä	235
35	Synnytyssairaalan putkityöt.....	245
36	Rakkautta Vienan tähtien alla osa 9	261
37	Kalevalan työvoimatoimisto.....	264
38	Rakkautta Vienan tähtien alla osa 10	272
39	Viktoria ensimmäinen	276
40	Karjalan tasavallan onnellisin hevonen	284
41	Rakkautta vienan tähtien alla osa 11	290
42	Kalevalan evankelisluterilainen kirkko	294
43	Olga, Uhtuan lintu	314
44	Kiitos	325

Laulukeikalla

Heinäkuun lopun kaunis ilta on hämärtynyt perjantai-illasta uuden vuorokauden ensimmäiselle tunnille. Pyhäjärven mainingit ovat rauenneet ja utuinen usva on levittänyt siipensä järven sinisen ulapan ylle. Tanssiorkesterini Yölintu on soittamassa Yläneen Valasrannan tanssipaviljongilla illan viimeisen valssin introa. Seison mikrofonin takana hieman väsyneenä, mutta kuitenkin valppaana seuraten tanssivaa ihmisjoukkoa. Tanssin erilaisia tyylejä on mukava katsella omalta aitiopaikaltani. Ihmisten käyttäytymistä eri tilanteissa on mielenkiintoista seurata. Esiintymislavalta näkee oikeastaan kaiken, mitä muut tanssijat eivät edes huomaakaan. Sovitut ulosmenot, suudelmat, lähentelyt, ihailut, korvapuustit ja kaiken muun. Ne ovat kaikki kuin tarjottimella koko orkesterille. Intron päätyttyä aloitan lauluni, joka kertoo yksinään saalistavasta yölinnusta. Vain linnun lennon verran onnea saavuttaa. Se lentää luokse yhden kerran, pois taas katoaa.

Välisoiton aikana en tunne suurta esiintymisen iloa, koska ajatukseni ovat kotona. Olen saanut vaimoni Ullan kanssa elämältä suuren lahjan, pienen suloisen pojan. Työnimeltään Sibelius on vajaan vuoden ikäinen. Hän sai kasteessa nimen Johan Robert Aleksander.

Olin ennen hänen syntymäänsä tehnyt ratkaisevan päätöksen luopua orkesterin kanssa kiertämisestä eri paikkakunnilla. Musiikki on tietenkin lähtemättömästi osa minua, josta en tulisi luopumaan. Olen opiskellut laulua yksityisoppilaana Turussa usean vuoden ajan, joten laulajanakin töitä riittäisi.

Turussa asuessani työskentelin putkiasentajana suurilla teollisuus- ja asuinrakennustyömailla. Putkiasentajan ammattikoulutus on elämäni

ensimmäinen ammatti ja se työllisti minut hyvin. Puusepän poikana puutyöt kiinnostivat myös. Siksi kalusteiden valmistus Yläneellä tulikin yhdessä vaiheessa yrittäjänä mukaan kuvioihin. Se kuitenkin toi huonon menestyksen työuralleeni.

Olin keväällä 1990 ollut pyrkimässä Turun teknillisen oppilaitoksen rakennustekniikan osastolle, koska rakentaminen ja talojen suunnittelu ovat minulla erityisesti verissä. Minulla ei ollut päästötodistuksessa lainkaan fysiikasta numeroa. Siksi suoritin peruskoulun fysiikan oppimäärän, koska fysiikan numero todistuksessa toi tärkeitä lisäpisteitä. Fysiikan suoritin Yläneen peruskoulun rehtorin Reino Sahlan ohjauksessa ja koe pidettiin kotimme keittiön pirtinpöydän ääressä, jossa samalla korotin matematiikan numeroni. Koetta valvoi silloinen koulun matematiikan opettaja. Sain kiitettävät arvosanat kummastakin aineesta.

Kesä on kulunut Turun teknillisen oppilaitoksen pääsykokeen tuloksia odotellessa. Rakennan vaimoni kanssa uutta omakotitaloa Yläneen Vainionperään. Istun telineillä ja mietin ulkoseinälaudoituksen erästä yksityiskohtaa. Talo on sisältä valmis ja olimme muuttaneet siihen vapunaattona.

- Hei Jari. Sinulle on kirje Turun teknilliseltä oppilaitokselta. Tuonko sinne, huutaa vaimoni Ulla, tullessaan talomme tienhaarassa sijaitsevalta postilaatikolta.
- Tulen alas. Keitetään kahvit ja katsotaan, miten miehen kävi, vastaan vaimolleni.

Olen odottanut kyseisen kirjeen saapumista, koska sen tuoma sisältö tulisi ratkaisemaan, mitä tulisin seuraavien vuosien aikana tekemään. Saadessani kirjekuoren käteeni olen liikuttunut, koska kirjekuori on paksu. Siitä tiedän, että ponnisteluni eivät ole menneet hukkaan, vaan minut on valittu tuohon arvostettuun opinajoon lukemaan itseni rakennusmestarien kysytyyn joukkoon.

Opiskelupäätöstäni oli tukenut se, että halusin olla yhdessä vaimoni kanssa antamassa pojalleni kodin turvaa ja osallistua hänen elämänsä eri kehitysvaiheisiin suurella sydämellä ja tunteella. Suuren perheen

kasvattina ja omista lapsuuden kotioloistani tiesin, että kodista saa alkunsa elämän eri vaiheiden kehitys, jolla poika voi ottaa vastaan lapsuuden, nuoruuden ja aikuisuuden haasteet. Tämän lisäksi tarvitaan tietenkin paljon muuta.

Olen tyytyväinen opiskelupaikasta ja odotan tämän soittokeikan loppumista sekä pääsyä kotiin omieni luokse. Vielä on kuitenkin vedettävä tämä laulu loppuun ja lastattava soittokamat autoon.

- Jari hei, välisoitto on loppunut. Tule kolmannella tahdilla mukaan, kuiskaa orkesterissani harmonikkaa soittava veljeni Jarmo.

Huomaan olleeni uppoutuneena ajatuksiini niin, etten huomannut välisoiton loppuneen ja lauluosuuden alkaneen. Vinkaan orkesterin jäsenille ja otan laulun kiinni seuraavasta tahdistä. Laulan illan viimeisen valssin viimeisen säkeistön erityisellä tunteella, joka siivittää yleisön antamaan valssin loputtua koko orkesterilleni raikuvat aplodit.

Opiskelupäätökseni jälkeen olen saanut kokea aivan erilaisen elämän, josta voisi kirjoittaa satoja tarinoita. Musiikki on edelleen elämässäni tärkeällä sijalla. Konsertoin harvaksen ja se tuntuu hyvältä.

Poikani, Johan on opiskellut rakennusinsinööriksi. Seuraan vaimoni kanssa mielenkiinnolla, miten hän kulkee omaa elämänpolkuaan.

Rakennusmestarista rakennusinsinööriksi

Rakennus- ja rakennesuunnittelutöitteni sekä Kalevalan projektieni jälkeen minulle tarjottiin projektipäällikön sekä puurakentamisen, puutuoteosien ja Cads Planner-mallinnus ohjelman opettajana töitä lähes viidentoista vuoden ajaksi Turun ammattikorkeakoulussa.

Työympäristöni innoitti minut opiskelemaan rakennusinsinööriksi. Jälkikäteen ajateltuna päätös opiskelusta oli parempi kuin sitä aloittaessani mietinkään. Samalla kypsyi mielessäni ajatus suorittaa opettajan pätevyys Helsingin yliopiston ja Haaga-Helian järjestämässä koulutuksessa Turussa.

Suoritettuani vielä työni ohella rakennusinsinöörin ylemmän ammattikorkeakoulun tutkinnon huomasin, että ihmisen tiedonjano on sammumaton. Samalla saa työkaluja, joilla voi tarkastella eri asioita uudenalaisista näkökulmista ja se tuntuu hyvältä.

Olen sitä mieltä, että todellinen ammattitaito ja ammatillinen kokonaisuus ovat monien kokemuseräisten ja opittujen tietojen sekä niin sanotun arvokkaan hiljaisen tiedon yhteiskeitos maustettuna tunnetiloilla ja elämän kokemuksella. Tämä kaikki on ihmiselle mahdollista vain avoimen kiinnostuksen, oppimisen ja kovan työn tuloksena. Rakennusinsinöörin ylempi ammattikorkeakoulun tutkinto rakennus- ja rakennesuunnittelun kannalta tuntui mielekkäältä jatkolta elämänaikaisessa opiskelussani.

Valmistuin Turun teknillisestä oppilaitoksesta vuonna 1993 talonrakennusmestariksi. Vahvuuksinani ovat talojen rakenne- ja rakennussuunnittelu. Uuden ammattini myötä sain todeta, mihin ihmeellisiin seikkailuihin rakennusmestarin polkuni maailmalla minua veikään.

Jälkikäteen on mielenkiintoista arvioida, miten erilaiset ratkaisut elämän eri tilanteissa vaikuttavat omiin päätöksiin. Samalla pohtii tai ainakin uskoo, että on tehnyt aina suurin piirtein järkeviä, jopa älykkäitäkin ratkaisuja.

Tässä kirjassani kerron pienen katkelman omasta, hyvin vaiherikkaasta elämästäni, jossa sattuman ja ehkä pienen järkeilyinkin kautta elämä työllisti minut täysillä 1990-luvun rakennusalan hyvin vaikean lama-ajan yli Vienan Karjalan Kalevalassa (vanhalta nimeltään Uhtua, jota käytän myös kirjassani paikkakunnan nimenä) ja antoi mahdollisuuden olla yhtenä historian osana uuden Venäjän ja Karjalan tasavallan synnytystuskien aikana.

Ihmissuhteet ja harrastukset sekä rakkaus ovat elämän suola

Elämäni tärkein kulmakivi on ollut ehdottomasti oma perhe sekä hyvät ystävät ja luottamus omiin elämänarvoihin. Minulla on ollut onnea, koska harrastukseni kohtaavat perheen ja ystävien kautta toisensa. Tämä antaa hyvää yhdessäolon tunnetta molemmin puolin. Toki

minulla on harrastuksia, jotka antavat minulle myös omaa yksityistä aikaa. Tärkeimmät niistä ovat musiikki ja kirjoittaminen.

Lähimmäisen auttaminen ja huomioon ottaminen ovat minulle ensiarvoisen tärkeitä asioita. Ihmisellä on hyvä olla, kun hän on itsensä kanssa sinut mennessään illalla nukkumaan. Silloin on hyvä nousta uuteen aamuun ja ottaa uusi päivä riemulla vastaan. Elämän suola, rakkaus, antaa ihmiselle kaiken sen, mitä hän tarvitsee.

Vienan Kalevala eli Uhtua

Rakennusmestarina suunnittelin ja johdin Vienan-Karjalan Kalevalassa ylänäläisen Dryfinn osakeyhtiön valmistaman puutavarakuivaamon rakentamisen.

Karjalan tasavallassa, Venäjän federation luoteisosassa sijaitseva paikkakunta tunnettiin aikaisemmin nimellä Uhtua. Suomalaiset ovat olleet aina kiinnostuneita Vienan Karjalasta. Elias Lönnrot tunnetaan Vienassa vieläkin erittäin hyvin, vaikka hänen runonkeruumatkoistaan Kalevala-eposta varten tulee kuluneeksi lähes kaksi sataa vuotta.

Puutavarakuivaamon pystytyskeikan jälkeen minulle alkoi heti hahmottua päässäni ajatusmalli, jolla Kalevalan eli Uhtuan rakennuskantaa voitaisiin parantaa. Ajatuksen pohjana oli viedä uuden tyyppinen rakennusalan ammattikoulutuksen malli paikkakunnalle. Koulutusmallin pohjana oli suomalainen rintamamiestalo, joka oli Suomessa osoittautunut varsin hyvin onnistuneeksi asuntotuotannon ratkaisumalliksi toisen maailmansodan jälkeen.

Kalevalan ortodoksisen kirkon suunnittelu ja rakentaminen oli minulle voimakas lähtölaukaus ihmeelliselle, noin kymmenen vuoden työskentelyjaksolle Kalevalassa. Sain silloin suunnitella sinne erilaisia rakennuksia, hakea niihin rahoituksia ja lisäksi opettaa siellä rakentamista.

Kalevalassa suunnittelemani ja koulutusprojekteillani rakennettuja rakennuksia tulivat olemaan Pietarin ja Paavalin ortodoksisen kirkon lisäksi lastenneuvola, synnytysairaala, evankelisluterilainen kirkko talousrakennuksineen, paikallisen Uhut-Seuran talo, omakotitalo,

erilaisia laajennuksia, Kalevalan työvoimatoimisto, lastenkodin lapsille sauna, vammaisten lasten päiväkodin hevoselle talli sekä Kalevalan ammattiopiston toimitilojen korjausrakentaminen ja muita pieniä kohteita.

Vienan tarinat ja laulut

Tämän kirjani tarinat kertovat erilaisista tilanteista ja tapahtumista Vienan reissujeni vuosien 1993 - 2016 ajoilta. Ne eivät ole aikajärjestyksessä, vaan kulkevat uskomattomina tarinoina, jolloin lukijalle aukeaa paremmin mielikuva, millaisissa olosuhteissa ja tilanteissa työskentelin, puhumattakaan vivahderikkaiden ihmisten kohtaamisista. Keikkamuusikon lauluhommia tehneenä haluan täydentää tarinoitani lauluilla, jotka antavat uutta ulottuvuutta ja tunnetta tarinoiden yhteydessä.

Synnyin tähän maailmaan joulupäivänä 1949, toisesta maailmansodasta onnella hengissä selvinneen yläneläisen puuseppä Mooses Helmisaaren ja hänen vaimonsa Roosa-Eliisan, kutsumanimeltään Liisan poikana. Sisarusarjaani syntyi kaikkiaan kahdeksan lasta, joista olen sisareni Eiran jälkeen toiseksi vanhin.

Jokaisen kannattaa selvittää vielä vanhempien eläessä, millainen oma ensimmäinen syntymäpäivä eli syntymähetki on ollut, koska se on sinulle ainutlaatuinen hetki ja siitä alkaa elämänhistoriasi synty. Kyselin syntymähetkestäni äidiltäni Liisalta, jotta tietäisin elämäni kannalta merkittävemmän päivän tapahtumat. Minun maailmaantuloani tarvittiin, jotta minulle tapahtuisi sellaisia kokemuksia, joista voisin kirjoittaa lukijoilleni.

Kirjan musiikki, cd-levy **JARI HELMISAARI VIENAN KULKURI** tilataan veloituksetta osoitteesta: www.jarihelmisaari.fi

Syntymäni hetki

Kuten kerroinkin, pitää olla ensin ihmisen syntymä, jotta hänestä voidaan kirjoittaa tarinoita. Siksi kirjoitinkin kirjaani tarinan syntymäni hetkistä, koska ilman niitä näitä asioita ei olisi tapahtunut juuri sellaisina, joista lukijoilleni tulen kertomaan. Jokaisen kannattaa ottaa selvää syntymänsä hetken tapahtumista, jotta mahdolliseen kummilusikkaan kaiverretut päivämäärä, paino, pituus ja syntymätodistuksen maininta kehitysasteesta saisivat ympärilleen tarinan tapahtuneesta ajasta. Oma syntymähetkeni ajoituu Vapahtajamme Jeesuksen kanssa samaan ajankohtaan, joulupäivään, minun kuitenkin 1949 vuotta myöhemmin. Kuten Jeesuksen maallinen isä Joosef oli puuseppä, niin minunkin isäni Mooses oli puuseppä. Pyysin äitiäni Roosa Eliisaa (häntä kutsuttiin nimellä Liisa) kertomaan minulle seikkaperäisesti syntymääni edeltäneen jouluaaton ja joulupäivän tapahtumat, jotta tietäisin mitä syntymäni aikaan tapahtui. Tiedän senkin, miksi minut kastettiin Jari-nimiseksi ja tunnen nimeä Helena kohtaan suurta lämpöä, koska tyttönä syntyessäni olisi nimeni ollut juuri Helena. Annan vuoden 1949 jouluaatosta ja joulupäivästä kertovan syntymätarinani selvittää, miten kaikki tapahtui:

Jouluaatto

Mooses työntyy Mykkälän tuvasta pimeään porstuaan, jossa hän eteni käsikopelolla ulko-ovelle. Lumi narskahti kantapäiden alla, kun hän astuu puiselle ulkorappuselle. Talon koira Tessu tulee iloisesti haukahtaen navetalta päin harmaan aitan kulmalle ja lähtee seuraamaan uteliaana Mooseksen reipasta kulkua. Mooseksesta tuntuu, että hänen pitäisi nyt pinkaista kevyeen juoksuun, koska kiire siivittää hänen menoaan. Tuiskulumi teki juoksun kuitenkin heti vaikeaksi ja hänen on hidastettava vauhtinsa reippaaksi tarpomiseksi. Hänellä on joulusaunan löylyjen jäljiltä hartioillaan vielä hikoilua. Muutamat ryppytkin, jotka hän oli salaa vaimonsa Liisan tädin Ailin kanssa saunaa lämmittäessä

ja saunomisen jälkeen naukkaillut, lämmittävät mukavasti ja tekevät olon hyväntuuliseksi. Elämä tuntuu asettuvan pikkuhiljaa raiteilleen, vaikka sotareissun muistot välillä ahdistivatkin. Rippikoulukaveri Liisan kanssa solmittu avioliitto tuntuu onnenpotkulta, joka olisi turvana koko hänen elämänsä ajan.

- Noh Tessu se siinä, juu juu, lepertelee Mooses koiralle ja jatkoii komentavaan sävyyn:
- Eijei, Tessu jää ny kottii, mulla on tärkiä asia nyt menos. Perkele, ku tota luntaki ny sit lykkäs tollai. Noh on täsä pahemistaki paikoist selitty.

Roosa Elisan (Liisan) synnytyspoltot ovat alkaneet yllättäen. Niitä oli jo jonkin aikaa odotettukin, sillä laskettu aika on jo ohitettu yli viikolla. He viettävät vuoden 1949 jouluaaton iltaa Mykkälän tuvassa. Oli syöty ohrapuuroa ja juteltu kylän kuulumisia. Liisan täti Aili Sainio ja hänen 16-vuotias tyttärensä Raili asustavat kahdestaan pienellä Mykkälän tilalla, joka sijaitsi Vanhankartanon kulmilla Yläneen pitäjässä.

Peltoa oli juuri nimeksi ja metsästä riitti puuta pitämään talon vaivoin lämpimänä. Navetassa Heluna-lehmä antaa niukasti maitoa. Navetassa on lisäksi pikkuinen vasikka, josta toiveikkaana kasvatetaan uutta lypsylehmää sekä muutama huonosti muniva kana. Porsaan kohtalo oli sinetöity jo ennen joulua, kun teurastaja kävi sen laittamassa kinkeriin, joten ruokaa talossa riitti.

Liisa asusteele väliaikaisesti miehensä Mooseksen sekä heidän kaksivuotiaan tyttärensä Eiran kanssa lapsuudenkodissaan tätinsä Ailin ja tämän tyttären Railin luona. Mooses ja Liisa rakentavat ensimmäistä omaa kotiaan Raision Ihalaan.

Kylän nuoret miehet Viljo Laiho sekä veljekset Pentti ja Reino Linnansuu naapureista olivat tulleet käymään, koska heidän ikätoverinsa Suomen Matti oli poikennut lapsuuden kotiinsa. Liisan ja Matin äidit olivat olleet sisaruksia, jotka kumpikin kuolivat hyvin nuorina. Liisa ja Matti olivat jääneet pieninä asumaan Mykkälään, josta Matti muutti Väinö-isänsä kanssa Riihimäen taloon. Vaikka Matti

JARI HELMISAARI

Olen tehnyt vuonna 1993 jännittävän seikkailu- ja työmatkan Venäjälle Vienen Karjalan Kalevalaan (entinen Uhtua). Samaan aikaan Moskovassa käytiin parlamenttitalon valtausta, josta alkoi Neuvostoliiton luhistuminen.

Elämä antoi minulle uskomattoman mahdollisuuden saada suunnitella ja olla rakentamassa Vienen Karjalan Kalevalaan mm. ortodoksisen- sekä evankelisuterilaisen kirkon, lastenneuvolan, synnytyssairaalan ja työvoimatoimiston.

Tarinat, joita kirjassani kerron, ovat tapahtuneet niinä lähes kymmenenä vuotena, kun olen toiminut Kalevalan hankkeiden vetäjänä.

Suuria hetkiä olivat ortodoksikirkon vihkiäiset sekä saadessani pitää ensimmäistä pienokaista sylissäni suunnittelemassani ja rakentamassani synnytyssairaalassa. Näistä tunteista ja muista kokemuksista syntyi tämä kirja.

Kirjassa on myös jatkokertomussarja Rakkautta Vienen tähtien alla, jota kirjoitin Kalevalassa ilmestyneeseen karjalan- ja suomenkieliseen Uhtuan Uutiset -lehteen.

Lisäksi kirjaani kuuluu Vienen kulkuri cd-levy, jossa laulan tarinoiden aiheisiin liittyviä lauluja Ville Mäkimattilan studio-orkesterin tahdittamana. Levyn saat tilaamalla osoitteessa: www.jarihelmisaari.fi.

VIENAN KULKURI

Esikoisromaaninsa Vienen kulkurin kirjoittanut Jari Helmisaari käyttää ihmisten tunteiden tulkkina laajaa sivellintä kirjoittajana ja laulajana.

Tuhansien lauluokeikkojen miehenä hän löytää tien kuulijansa tunnemaailmaan niin surujen kuin ilojenkin hetkinä.

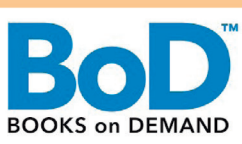
Jari Helmisaari tunnetaan Kalevalan kirkkojen suunnittelijana ja kirkonrakentajana sekä sadoista suunnittelemistaan rakennuksista ja kymmenistä koulutushankkeistaan. Hän on rakennusinsinööri (ylempi AMK) ja rakennusmestari sekä rakentamisen opettaja.

Oikeudenmukaisuus ja ihmisten välinen ystävyys sekä luonto ovat Jarin elämän kulmakiviä.

Annetaan kaikkien kukkien kukkia. Elämää eteenpäin!

9 789528 018117

ISBN 978-952-80-1811-7 www.bod.fi